

Huvudman

Ludvika kommun
info@ludvika.se

Beslut

Datum 2025-04-22

Dnr 2024:5023

Sida 1 (9)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Solviksskolan i Ludvika kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 3 oktober 2024

Beslut

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 2 skollagen (2010:800) från att ingripa mot Ludvika kommun avseende brister rörande studiehandledning i modersmål. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet i denna del.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser särskilt stöd och undervisning av legitimerade och behöriga lärare.

Om ärendet

Skolinspektionen har hösten 2024 genomfört en tillsyn av Solviksskolan årskurs F-6 i Ludvika kommun. Tillsynen har omfattat bestämmelser gällande särskilt stöd, studiehandledning på modersmål, undervisning av behöriga lärare, anmälan om kränkande behandling samt utredning av elevs ordningsstörande beteende.

Skolinspektionen har den 3 oktober 2024 beslutat att förelägga Ludvika kommun att senast den 15 januari 2025 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande särskilt stöd, studiehandledning på modersmål och undervisning av behöriga lärare.

Ludvika kommun har den 14 januari 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet. Kommunen har även den 30 januari och 5 mars 2025 inkommit med kompletterande information. Vidare har en kompletterande intervju hållits med representanter från elevhälsan den 26 februari 2025. Huvudmannen har fått del av tjänsteanteckningen från intervjun och har fått möjlighet att yttra sig över denna. Huvudmannen har besvarat kompletterande frågor som ställts i samband med att tjänsteanteckningen kommunicerats.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Ludvika kommun har följt föreläggandet och om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Avstående från ingripande

Studiehandledning på modersmål

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 oktober 2024 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i Solviksskolans arbete med att ge elever studiehandledning på modersmål då det fanns elever som ansågs vara i behov av studiehandledning i sina modersmål men som inte fick det. Det saknades studiehandledning i språken nepalesiska, vietnamesiska, bilen, japanska, punjabi och kurdiska.

Skolinspektionen förelade därför Ludvika kommun att se till att de elever som bedöms vara i behov av studiehandledning på modersmålet i nyss nämnda språk skulle ges sådant stöd. Huvudmannen skulle även i samband med redovisningen inkomma med en sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmålet vid skolenheten. Av sammanställningen skulle de språk som behoven avser och hur elevernas behov av studiehandledning på modersmålet tillgodoses framgå.

Ludvika kommun har, tillsammans med redovisning av vidtagna åtgärder den 14 januari 2025, inkommit med en sammanställning över vilka elever som har behov av studiehandledning och i vilka språk denna ges. Huvudmannen har även inkommit med lärarscheman för studiehandledning i alla de språk sådan ges och ett mejl i vilket det också framgår tiderna när handledning i språken ges.

Vad gäller de modersmål som Skolinspektionen tidigare konstaterat att det saknas studiehandledning i har huvudmannen i redovisningen för vidtagna åtgärder uppgett att behovet av studiehandledning kvarstår endast i två av ovan nämnda språk; vietnamesiska och kurdiska. Vad gäller kurdiska uppges att studiehandledning nu ges. Till stöd för detta har en sammanställning av vilka elever (två elever) som har behov av studiehandledning i språket lämnats in tillsammans med lärarscheman av vilket det framgår när studiehandledning ges. Vad avser studiehandledning

för två elever på vietnamesiska framgår av redovisningen att behovet för studiehandledning i språket kvarstår och att huvudmannen ansvarar för pågående annonsering. Huvudmannen har i en komplettering den 5 mars 2025 anfört att enhetschefen för Flerspråkighetsenheten har annonserat efter studiehandledare i språket i januari men då annonseringen inte resulterat i att någon sökande har annonsen lagts ut på nytt. Huvudmannen har även bifogat två annonser.

Vad avser språken nepalesiska, bilen, japanska och punjabi har huvudmannen uppgett i redovisningen att behov av studiehandledning inte längre kvarstår för dessa elever. I en komplettering inkommen den 30 januari 2025 har huvudmannen preciserat hur behovet har upphört för vardera elev som tidigare bedömts vara i behov av studiehandledning. Tre av dessa elever klarar nu alla kunskapsmålen och bedöms därför inte längre vara i behov av studiehandledning. En elev har fått studiehandledning i ett annat språk som eleven också talar, föredrar och bedöms vara starkast i. Till stöd för uppgiften om att behoven inte längre kvarstår har huvudmannen inkommit med utdrag för elevernas kunskaper från läroplattformen Unikum samt ett schema för eleven som ges studiehandledning i ett annat språk än det som hen tidigare konstaterats ha behov av.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. (5 kap. 4 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av uppgifter från huvudmannen framgår att elever som tidigare bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmål i flera fall nu antingen har fått studiehandledning på modersmålet eller fått studiehandledning på ett annat språk som eleven föredrar och bedöms ha som ett starkare skolspråk eller att behovet av studiehandledning har bedömts ha upphört.

Av utredningen framgår dock även att det finns två elever som anses vara i behov av studiehandledning i modersmålet vietnamesiska men som fortfarande inte får det. Huvudmannen har emellertid uppgett att annonsering för studiehandledare för modersmål i språket har gjorts men då det inte resulterat i några sökande har en ny annons lagts ut. Huvudmannen har inkommit med skriftligt underlag för detta. Att elever ännu inte får studiehandledning på modersmålet är dock alltså en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3). Ludvika kommuns verksamhet vid Solviksskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller studiehandledning på modersmål.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen vidtar nödvändig rättelse genom att de försök att rekrytera en studiehandledare i modersmålet vietnamesiska. Skolinspektionen finner därför skäl att avstå från att ingripa. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen fortsätter sitt arbete för att se till att alla elever som är i behov av studiehandledning på modersmål får detta.

Områden utan konstaterade brister

Anmälan och utredning av behov av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 oktober 2024 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i Solviksskolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd samt att utarbeta åtgärdsprogram. Vidare bedömdes att det förelåg brister i skolans arbete med att ge elever alla de åtgärder som beslutats i deras åtgärdsprogram. Skolinspektionen noterade särskilt att det var fyra elever som inte hade fått allt det stöd som beslutats i deras respektive åtgärdsprogram.

Skolinspektionen förelade Ludvika kommun att se till att starta en utredning för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn samt att fatta beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram efter varje avslutat utredning om särskilt stöd. Ludvika kommun förelades att inkomma med dokumentation för elever som anmälts, utretts och fått beslut om åtgärdsprogram under perioden 3

oktober 2024 till 15 januari 2025. Vidare förelades kommunen att se till att elever ges alla de åtgärderna som anges i deras åtgärdsprogram.

I den skriftliga redovisningen av vidtagna åtgärder uppger huvudmannen att under ovan nämnda perioden har det inkommit anmälningar om behov av särskilt stöd beträffande fyra elever. För samtliga elever har en utredning om behov av särskilt stöd påbörjats. För tre av dessa har en utredning påbörjats cirka en månad efter det att anmälan inkommit och i ett fall har den påbörjats mer än två månader efter anmälan om behov av särskilt stöd. För samtliga elever har utredningarna avslutats och beslut om att utarbeta åtgärdsprogram har därefter tagits.

Av de fyra åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår elevens behov av stöd och hur det ska tillgodoseas, vem som ansvarar för åtgärderna och när de ska följas upp. Det finns även en överklagandehänvisning till Skolväsendets överklagandenämnd.

Enligt huvudmannen är åtgärdsprogrammen aktiva och eleverna ges de åtgärder som där är beslutade.

På fråga om de fyra åtgärdsprogram som lämnats in i samband med redovisade åtgärder från huvudmannen har framkommit att för tre av eleverna vars åtgärdsprogram getts in finns speciallärare och lärare med specialpedagogiskt uppdrag som ser till att åtgärderna genomförs. För den fjärde eleven vars åtgärdsprogram lämnats in har en representanterna uppgett att det anställts en lärare som ska utföra och arbeta med åtgärderna för elever i den årskurs eleven går i. Huvudmannen har därefter bekräftat att ny personal har rekryterats för uppdraget och att eleven nu får de åtgärder som föreskrivs i åtgärdsprogrammet.

Vad gäller vissa elever som Skolinspektionen i tidigare beslut konstaterat inte fick stöd enligt deras åtgärdsprogram i matematik uppger representanterna att en av dessa elever numera har godtagbara kunskaper i ämnet och är därmed inte längre behov av insatsen. En annan elev har fortfarande matematik som en åtgärd i sitt åtgärdsprogram och det finns en speciallärare som ansvarar för åtgärden, enligt representanterna.

På fråga om en elev som Skolinspektionen i tidigare beslut konstaterat att eleven inte fått undervisning med speciallärare såsom beslutats i åtgärdsprogram har representanterna uppgett att det av en uppföljning från december 2024 framgår att eleven fått insatser av en speciallärare under vårterminen 2024. Huvudmannen har därefter förtydligat att eleven även fått enskild undervisning med speciallärare i 14 veckor under höstterminen 2024. En lärarassistent, handledd av en speciallärare, har därefter genomfört specialundervisningen. Eleven har därutöver deltagit i en mindre undervisningsgrupp tillsammans med speciallärare.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärder ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen finner att det av utredningen framkommit att det för varje anmälan för behov om särskilt stöd som kommit in under förelagd tidsperiod startats en utredning och att beslut om åtgärdsprogram tagits efter varje avslutad utredning. Skolinspektionen bedömer därför att huvudmannen följt Skolinspektionens föreläggande i dessa delar. Det har även framkommit att skolan, vid tidpunkten för detta beslut, genomför åtgärder enligt beslutat åtgärdsprogram för de fyra elever vars åtgärdsprogram lämnats in av huvudmannen. Vid uppföljning av vissa elever som inte fått det stöd som beslutas i åtgärdsprogram vid tiden för Skolinspektionens föregående beslut har även framkommit att åtgärder i deras åtgärdsprogram nu genomförs.

Av redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därmed avslutas i denna del.

Undervisning bedrivs av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 oktober 2024 bedömde Skolinspektionen att det fanns en brist inom området undervisning av behöriga lärare. Det konstaterades bl.a. att det fanns flertalet lärare på Solviksskolan som saknade lärarlegitimation men att rektorn flera gånger har försökt att rekrytera legitimerade lärare. Skolinspektionen bedömde även att rektorn, genom en annan tjänstefördelning, kunde uppnå en något högre behörighet hos de undervisande lärarna.

Skolinspektionen förelade Ludvika kommun att i så stor utsträckning som möjligt se till att undervisning i årskurs 4-6 i engelska och naturorienterade ämnen bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisningen. Kommunen skulle, för det fall att lärare utan legitimation eller rätt behörighet används, motivera aktuella lärare bedöms vara lämpliga och i så stor utsträckning möjligt motsvara behörighetsgivande utbildning.

I sin redovisning av vidtagna åtgärder har huvudmannen uppgett att en viss nyrekrytering och omorganisation har genomförts för att undervisningen, i högre grad, ska ges av behöriga lärare.

I årskurs 6 i ämnena kemi och biologi undervisar nu en lärare som tidigare arbetat i årskurs 2, och som har behörighet i ämnena engelska, biologi och kemi. För engelska i samma årskurs har en legitimerad lärare med behörighet i ämnet rekryterats. Läraren påbörjade sin tjänst under hösten 2024.

I årskurs 5 uppger huvudmannen att en person som studerar på lärarprogrammets andra år med inriktning årskurs 4-6 kommer att ansvara för undervisningen i engelska med stöd av bl.a. en legitimerad lärare i årskursen. I den lärarstuderandes ämnesstudier ingår engelska för undervisning för årskurs 4-6. I NO-ämnet i samma årskurs ansvarar en tidigare modersmåslärare för undervisningen med stöd av en legitimerad lärare i årskursen. Huvudmannen uppger att modersmåsläraren har mångårig erfarenhet av undervisning i svensk skola.

I årskurs 4 har en legitimerad och behörig F-3 lärare i ämnena engelska och NO anställts med ansvar för undervisningen i ämnena. Vidare uppger huvudmannen att ytterligare behörig personal har anställts som förstärkning till årskurserna 4-6. Dessa lärare är behöriga i andra ämnen än i engelska och de naturorienterade ämnena.

Huvudmannen har inkommit med underlag beträffande utbildningsbakgrund, däribland lärarlegitimationer inklusive ämnesbehörigheter, för samtliga nämnda lärare i redovisningen. Av en

komplettering från huvudmannen den 30 januari 2025 framgår att annonsering för rekrytering av legitimerade och behöriga lärare har skett från juli 2024 till januari 2025. I de annonser som varit ute till och med 19 januari 2025 efterfrågades ämnesbehörighet bland annat i NO och engelska för årskurs 4-6.

På fråga om försök att rekrytera legitimerade lärare i samband med anställning av ovan nämnda lärarstuderande i årskurs 5 har huvudmannen den 5 mars 2025 förtydligat följande. Inför läsåret 2024/2025 genomfördes annonsering för att rekrytera behöriga lärare för årskurs 4-6. Skolan har därefter, vid upprepade tillfällen under pågående läsår, annonserat efter legitimerade och behöriga lärare i engelska för årskurs 4-6. Huvudmannen har inkommit med de annonser som använts vid dessa tillfällen. Huvudmannen uppger vidare att den lärarstuderande som anställts har en visstidsanställning för detta läsår som obehörig lärare i årskurs 5 och studerar samtidigt vidare på lärarprogrammet på sin fritid. Från och med 3 mars 2025 har en lärare med lärarlegitimation med behörighet i bl. a. engelska i anställts i årskurs 5. Detta innebär att det är två lärare på lektionerna, både den obehöriga lärarstudenten och den behöriga läraren, som kommer att vara ansvarig för undervisningen.

Vidare har huvudmannen förtydligat att skolan anställt en legitimerad och behörig lärare i engelska som kommer att undervisa i årskurs 4. Även denna lärare påbörjade sin tjänst på skolan den 3 mars 2025.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning, som huvudregel, får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (2, s. 261).

För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268 f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84 f). Vidare anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 653).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det fortfarande saknas en legitimerad och behörig lärare som undervisar i naturorienterade ämnena i årskurs 5 vid Solviksskolan. Av utredningen framgår dock att Ludvika kommun har, vid upprepade tillfällen, försökt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare, även med aktuell ämnesbehörighet och har lyckats rekrytera flera lärare, särskilt med ämnesbehörighet i engelska. Skolan har även gjort om sin tjänstefördelning så att det finns en legitimerad lärare med behörighet i kemi och biologi i årskurs 6.

För det fall en huvudman inte lyckas rekrytera legitimerade lärare med rätt ämnesbehörighet, medger skollagen möjligheten att för viss tid använda lärare i undervisningen som är lämpliga och utbildade även om dessa saknar legitimation och rätt ämnesbehörighet.

Utifrån de uppgifter som Ludvika kommun redovisat om den undervisande lärare som saknar legitimation och behörighet i det ämne hen undervisar i finner Skolinspektionen ingen anledning att erinra emot detta men vill i sammanhanget påminna om att regelverket medger denna möjlighet enbart för en begränsad period, upp till högst ett år. Skolinspektionen förutsätter att Ludvika kommun fortsätter att vidta åtgärder för att tillgodose att elever i så stor utsträckning som möjligt ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Av redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Fanny Lingqvist har varit föredragande i ärendet.